

Неадекватно опазване на застрашените видове и местообитания на територията на Орнитологично важно място „Калиакра“

Описание и история на случая

Степта в района на Калиakra, където в последствие за изгражда ветропарк "Калиакра"

Автор: Ирина Матева

Снимка: Валентин Катранджиев

03.02.2016г.

Описанието на работата по случая Калиакра е изготвено по **проект "Участие за природа"**, изпълняван от Българска фондация Биоразнообразие в партньорство с Екологично сдружение "За Земята" и Информационна мрежа Блулинк с финансиране в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. <http://ngogrants.bg>. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Българска Фондация Биоразнообразие и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

Съдържание:

1. Увод	2
2. Етап на казуса	3
3. Подробно описание	4
4. Хронология на казуса и предприетите действия от различните страни	6
5. Ключови закононарушение и наказателни процедури	11
6. Гражданска реакция	16
7. Международната реакция	16
8. Резултати от кампанията до този момент	16

1. Увод

Орнитологично важно място (ОВМ) Калиакра е единственото място в България, където са съхранени остатъци от добруджанската степ. Тук са и най-големите крайбрежни скални масиви по българското Черноморие. Района обитават характерни степни видове птици – совоок дъждосвирец, късопръста и дебелоклюна чучулиги, 4 вида каменарчета, розов скорец. За оцеляването на първите три вида, Калиакра е от изключително значение, защото тук те са с най-високи числености за страната. Почти цялата гнездова популация на черногърбото каменарче (81%) е концентрирана в ОВМ Калиакра. Скалистите морски брегове се обитават от единствената у нас колония на средния корморан. С откритите биотопи са свързани и редица хищни птици, като белоопашатия мишелов, обикновената ветрушка, сокола орко, късопръстия ястреб, бухала и др. В морската акватория на Калиакра са регистрирани най-големите в България ята на средиземноморския буревестник.

Изключително е значението на района по време на миграция, тъй като е разположен на единият от двата най-интензивни прелетни пътища в Европа – *Via Pontica*. Над Калиакра всяка есен преминават значителни количества реещи се птици – до 200 000 щъркели, пеликани и жерави, както и над 10 000 грабливи птици, включително световно застрашените видове степен блатар, ловен сокол и царски орел. Поради специфичното географско положение на Калиакра, както и поради постоянните ветрове, при срещата на птиците с морето по пътя им на юг, те се задържат дълго време в района с цел да преодолеят въздушните течения и да се върнат над сушата, както и за да набират височина. Над 60% от птиците летят на височина до 150 м и директно попадат в обсега на перките на вятърни турбини. Поради силните ветрове, често мигриращите птици (основно щъркели и блатари) кацат тук за почивка и денем, а грабливите птици се задържат, за да ловуват. Щъркелови ята редовно нощуват в земите между Каварна и Тюленово. На територията на ОВМ Калиакра спират за почивка и хранене и многобройни ята прелетни пойни птици, пъдпъдъци и световно застрашения ливаден дърдавец. Тези птици са основно нощни мигранти. Над 50 000 пойни птици са регистрирани по време на есенна миграция само през светлата част на деня.

В района на Калиакра зимуват значителни количества водолюбиви птици, основно гъски, които се задържат от декември до март. Те нощуват в морето и ежедневно прелитат над района, за да се хранят в нивите във вътрешността, като често спират и се хранят в нивите на територията на ОВМ, включително световно застрашената червеногуша гъска. Приморска Добруджа е от първостепенно значение за опазването на вида в целия свят, тъй като тук се концентрира през зимата почти цялата световна популация на червеногушата гъска.

Поради уникалния ландшафт, застрашените местообитания, растителни и животински видове, нос Калиакра, скалистите брегове и прилежащите към тях степи и крайбрежни води са поставени под защита – носът е обявен за строг резерват „Калиакра“ а част от скалите и крайбрежните степи – за защитена местност „Яйлата“. Районът на Калиакра е обявен за Орнитологично важно място (ОВМ), поради значението му за птиците. През 2007 г. част от ОВМ Калиакра е включена в Натура 2000 като защитена зона за птици, а едва през 2013 г. цялата територия на ОВМ е включена в Натура 2000. Крайбрежните райони са определени като защитена зона за местообитанията „Комплекс Калиакра“.

От близо 8 години Българското дружество за защита на птиците се бори срещу постепенното унищожаване на уникалната природа на ОВМ и защитена зона Калиакра и за постигане на сигурна защита в съответствие с действащите законови норми. В района на защитената зона е регистриран

най-силен инвеститорски интерес в цяла Приморска Добруджа. Към края на 2014 г. на територията ѝ са регистрирани общо 482 проекта, като се изключат тези, които към тази дата са обявени като изгубили давност (общо 15 проекта). Към март 2015 г. основната част от реализираните проекти са тези, свързани с ветрогенератори и овощни градини в централната и северната част на защитената зона. Основната част от одобрените, но не реализирани проекти е концентрирана по крайбрежието между Каварна и нос Калиакра и между селата Свети Никола и Тюленово.

Поради значителния риск за птиците по миграционния им път в района на Калиакра в резултат от , поради изграждането на ветрогенератори, от 2006 г. Бернската конвенция откри наказателен файл и гоина по-късно одобри препоръка 130(2007) за необходимите стъпки, които страната ни трябва да предприеме, за да изпълни ангажиментите си съгласно Бернската конвенция и да предотврати създаването на рискове за птиците по миграционния им път. Поради Заради нарушаването на европейското природозащитно законодателство при одобряването на проекти в района на защитената зона, тя е обект на наказателната процедура 4260/2008, по която има заведено дело в Европейския съд (С-141/14).

В продължение на близо 6 години (до 2013 г.) България не изпълни и ангажимента си по Директивата за птиците да обяви изцяло територията на Орнитологично важно място (ОВМ) Калиакра като защитена зона от Натура 2000, за да се опазят зимуващата червеногуша гъска и хиляди мигриращи птици като белият щъркел и редки хищни птици.

Правителството също не изпълни ангажиментите си и съгласно директивата за местообитанията позволявайки изграждане на ветроенергийни паркове, които застрашават птиците и разрушават степните местообитания в района на Калиакра, както и изграждането на голф игрища в защитена зона Белите скали в близост до Калиакра също така важна за мигриращите птици.

2. Етап на казуса

Казусът все още не е приключил. На национално ниво все още се очаква правителството да предприеме мерки за отстраняване на допуснатите нарушения на европейското законодателство. На 20 май 2015 г. в Европейския съд се проведе изслушване по дело С-141/14, като на 3 септември 2015 г. се произнесе и Главния адвокат. България е нарушила европейското законодателство като е позволила изграждането на ветропаркове в защитената зона за птиците "Калиакра" и изграждането на голф игрище и туристически обекти в защитена зона "Белите скали". Това потвърди генералният адвокат на Европейския съд в [официалното си становище](#) от 3 септември 2015 г. по делото "Калиакра", като предлага България да бъде осъдена. В края на януари Европейският съд обяви, че България е в нарушение за защитена зона "Калиакра" Според съда България е в нарушение, тъй като не е включила изцяло териториите на орнитологично важните места в специалната защитена зона в района на Калиакра.

Бернската конвенция все още поддържа файлът, свързан с ветрогенераторите в района на Калиакра" отворен, тъй като не са изпълнени мерките, изисквани в препоръка 130(2007).

3. Подробно описание

Към края на 2014 г. на територията ѝ са регистрирани общо 482 проекта, като се изключат тези, които към тази дата са обявени като изгубили давност (общо 15 проекта). Двадесет и шест от проектите са свързани с изграждане на ветрогенератори. От предвидените в тях общо 147 ветрогенератора вече са изградени и оперират 102 турбини, други 11 са в строеж, 26 са одобрени, но не изградени и 8 са в

процедура по ОВОС. Изтичането на давността на 14 проекта предотврати възможността за изграждане на 27 ветрогенератора в защитената зона. Ветропарковете са одобрени в район, където съществува висок риск за птиците, без ОВОС или чрез процедури по ОВОС, но на базата на непълни доклади с лошо качество. Вече опериращите ветрогенератори довоха до гибелта на застрашени видове птици като розов пеликан, сив жерав, бухал, белоглав лешояд, обикновен мишелов и прогониха червеногушата гъска от местата ѝ за хранене в района около Калиакра. Доказано е също, че ветрогенераторите са основната причина за загуба на местообитания на този вид в Приморска Добруджа. Също така те представляват бариера по прелетния път на птиците – както на грабливите, така и на водолюбивите птици. Вятърните паркове, изградени в степите около село Българево доведоха до унищожаване и значително влошаване на приоритетни за опазване и строго защитени местообитания – Понто-сарматски степи, като е засегната площ от над 180 ха. Въпреки предприетите през 2012 г. мерки за спиране на нови проекти за ветрогенератори и определяне на срок на давност на взетите решения за одобряване на ветрогенератори, на територията на ОВМ и защитена зона Калиакра е документално възможно да бъдат изградени още 45 ветрогенератора, а в околните територии над 200 ветрогенератора, което ще задълбочи още повече проблема със значителните въздействия върху птиците и местообитанията им.

458 проекти, различни от ветрогенератори, попадат изцяло или частично в ОВМ и защитена зона Калиакра. Всички те са одобрени с преценката, че не е необходимо извършването на ОВОС. За част от тях са протекли процедури по Оценка на съвместимостта с предмета и целите на Натура 2000, на са одобрени на базата на непълни доклади с лошо качество. До края на 2014 г. са реализирани 11 проекта, от които 3 са в сектора на селското стопанство (създаване на овощни градини и напояване на лозя), 5 енергийни проекти, свързани с изграждане на инфраструктура за ветрогенератори (включително тази на ВЕП „Свети Никола“), 3 проекта за курортно застрояване и 1 проект за аквакултури в крайбрежните морски води. Реализираните проекти обхващат 288,7 ха сухоземна територия. Част от тези проекти са създаването на овощни градини на мястото на понтосарматски степи и обработваеми земеделски земи, като унищожаването на тези важни местообитания бе осъществено при разходване на публични средства от европейските фондове. Макар институциите да отричат, на практика са безвъзвратно унищожени 26,4 ха степни местообитания от реализирането на въпросния проект. Други 6 проекта, свързани с курортно строителство, транспорт, земеделие и управление на отпадъците вероятно също са осъществени. Те обхващат 5,9 ха. Други 259 проекта са одобрени, но не са реализирани. Те обхващат 550,2 ха, от които 68,9 ха са крайбрежни морски води. Почти всички от тях (82%) са свързани с курортно застрояване, 16 проекта – с търговско обслужване, 7 енергийни проекта, 4 проекта са свързани с рибарство и аквакултури, 2 – с промишленост, 3 със селско стопанство, 2 с управление на отпадъците, 3 – с транспорт и 1 – с комуникации. Само 1 проект, заемащ площ 0,3 ха, е обявен от РИОСВ Варна с изтекла давност. Той е в сектора на търговията. В 33 „Калиакра“ има 1 неodobрен проект за добив на строителни материали, 1 проект с прекратена процедура и 3 енергийни проекта за изграждане на фотоволтаици, които са спрени с издаването на заповедта за обявяване на защитената зона. От планираните проекти 1 е свързан енергетика, 1 с транспорт, 9 с търговия, а останалите 119 проекта - с курортно строителство, включително голф. Планираните проекти се очаква да заемат площ от 396,3 ха. Най-значителна площ заемат предвижданията от община Шабла голф игрища, за които общината е образувала смесени дружества, но до сега не е подавала инвестиционни предложения в РИОСВ Варна. В допълнение на проектите в защитената зона, на границата ѝ или в близост до нея са регистрирани още 86 проекта, различни от ветрогенератори. Шестнадесет от тях вече са реализирани, като 14 се отнасят до инфраструктура за ветрогенератори, един проект е свързан със земеделие и един – с промишленост.

В пространствено отношение най-засегнати от инвестиционния интерес в защитената зона са:

- Крайбрежните територии между Каварна и нос Калиакра, представляващи предимно степни местообитания.
- Степните местообитания и обработваемите земеделски земи по крайбрежието от нос Калиакра до нос Шабла;
- Обработваемите земеделски земи покрай пътя Каварна – с. Хаджи Димитър.

Към март 2015 г. основната част от реализираните проекти са тези, свързани с ветрогенератори и овощни градини в централната и северната част на защитената зона. Основната част от одобрените, но не реализирани проекти е концентрирана по крайбрежието между Каварна и нос Калиакра и между селата Свети Никола и Тюленово.

Поради значителния риск за птиците по миграционния им път в района на Калиакра, поради изграждане на ветрогенератори, от 2006 г. Бернската конвенция откри наказателен файл и година по-късно одобри препоръка 130(2007) за необходимите стъпки, които страната ни трябва да предприеме, за да изпълни ангажиментите си съгласно Бернската конвенция и да предотврати създаването на рискове за птиците по миграционния им път. Поради нарушаването на европейското природозащитно законодателство при одобряването на проекти в района на защитената зона, тя е обект на наказателната процедура 4260/2008, по която има заведено дело в Европейския съд (С-141/14).

В продължение на близо 6 години (до 2013 г.) България не изпълни и ангажимента си по Директивата за птиците да обяви изцяло територията на Орнитологично важно място (ОВМ) Калиакра като защитена зона от Натура 2000, за да се опазят зимуващата червеногуша гъска и хиляди мигриращи птици като белият щъркел и редки хищни птици.

Правителството също не е изпълнило ангажиментите си и съгласно Директивата за местообитанията позволявайки изграждане на ветроенергийни паркове, които застрашават птиците и разрушават степните местообитания в района на Калиакра, както и изграждането на голф игрища в защитена зона Белите скали в близост до Калиакра също така важна за мигриращите птици. Дори стартирането на съдебна процедура, за която Министър Михайлова намекна в свое изказване от края на септември 2013 г., не спря унищожаването на още степни местообитания в Калиакра. На 15 октомври 2013 г., само 2 седмици след изявлението на Министър Михайлова, че заради наказателна процедура за защитена зона „Калиакра“ България ще бъде изправена пред Европейския съд, екип на БДЗП документираща мащабно унищожаване на степни местообитания и земеделски земи в защитена зона „Калиакра“. Над 200 декара са изорани с тежки машини и на места е премахнат напълно почвения слой. Това се случва в едни от последните запазени степи в България, с които в миналото е била покрита Добруджа. Районът все още привлича много туристи, особено на пролет, когато степта се покрива с цветя. От гледна точка на Европейското законодателство е унищожено приоритетно и строго защитено местообитание „Понто-сарматски степи“, което е вече силно засегнато заради изградени ветропаркове и голф игрища. То, както и околните земеделски земи са гнездови територии на приоритетни за опазване видове като дебелоклюна чучулига, полска бърбица, черночела свръчка, както и ловни територии за вечерната ветрушка, белоопашатия мишелов и бухала – всички обект на опазване в защитената зона. На тази територия има инвестиционен интерес още от края на 2007 г., като през годините интересите са променяни – от ваканционен комплекс с голф, през жилищно и ваканционно строителство, фотоволтаичен парк и овощни градини. Имотите са

раздробявани на части, променяно е предназначението на земите и са подавани отделни инвестиционни предложения с най-вероятната цел да се избегне една обща оценка, която би показала реалните мащаби на въздействие върху природата в защитената зона.

4. Хронология на казуса и предприетите действия от различните страни

Още през 2005 г. бяха одобрени големи ветропаркове в района на Калиакра, попадащи в бъдещата защитена зона от Натура 2000 „Калиакра“, като първият одобрен голям ветропарк е ВЕП „Калиакра“ с инвеститор Инос 1. През тази година Бернската конвенция открива досие срещу България поради това, че плановете за изграждане на ветрогенератори край Балчик застрашава миграционния път на птиците. Държавата не предприема мерки и процеса на одобряване на нови ветрогенератори не спира, като в болшинството от случаите ветрогенераторите се одобряват без ОВОС. През 2006 г. Бернската Конвенция открива ново досие срещу България относно застрашаването на птиците по миграционния им път поради одобряване на ветропаркове при Балчик и Калиакра, но също и по цялото Северно Черноморие. През 2007 г. мисия на Конвенцията посещава България за втори път (след посещението ѝ през 2004 г. във връзка със случая „Балчик“), а в края на годината излиза с Препоръка 130(2007). В нея се изисква Правителството да преразгледа вече взетите решения за ветрогенератори в района на Калиакра и Приморска Добруджа и да намери алтернативи за изграждането им на други, безопасни за птиците места; да повиши качеството и детайлността на ОВОС и да назначи външна оценка на докладите; да изготви инструкции за планиране и екологична оценка на ветропаркове; да изготви национална стратегическа оценка на развитието на ветроенергийния сектор; не на последно място изисква правителството да обяви мораториум върху одобряването на нови ветрогенератори в Добруджа. Препоръката на Бернската конвенция се базира на задълбочен анализ на съществуваща в България ситуация и на изготвените доклади за трите големи ветропарка на територията на ОВМ Калиакра, като потвърждава тяхното лошо качество. Правителството не предприема стъпки за изпълнение на изискванията в препоръката. В същото време, в периода 2004 – 2008 г. БДЗП участва активно в процедурите по ОВОС и ОС на ветропаркове – обжалва решения на РИОСВ Варна пред министъра на околната среда и водите и пред съответния съд в случаи, когато установява, че инвеститори се опитват да заобикалят процедури по ОВОС, внасяйки проекти на части, изготвя становища по конкретни проекти и доклади по ОВОС, привлича научните институции също да изкажат компетентни становища, обжалва пред министъра решения за одобряване на ветропаркове в рискови за птиците места на база на ОВОС с лошо качество. За този период БДЗП води общо 13 съдебни дела, свързани с одобряване на няколко ветропарка в района на Калиакра, като по този начин се опитва да защити територията от рисковите за птиците проекти. По всички дела съдът се произнася в полза на инвеститорите, като се мотивира с общи административни основания, а не екологични (по същество). В началото на 2008 г. БДЗП внася жалба в Европейската комисия, поради неспазване на Европейското природозащитно законодателство и липса на адекватно опазване на ОВМ „Калиакра“¹. В жалбата подробно се описват основанията, както и всички предприети от организацията действия за предотвратяване на закононарушенията. Одобряването на ОВМ като ЗЗ „Калиакра“ от министерски съвет бе отложено с една година и стана едва в края на 2007 г., като само 2/3 от територията бе включена в Натура 2000. В жалбата са

---

¹ Орнитологично важно място „Калиакра“ е определено като потенциална защитена зона от Натура 2000 в началото на 2005 г. и публикувано в книгата „Орнитологично важните места и Натура 2000 в България“ през 2007 г. До 2014 г. само част от територията му е включена в Натура 2000

представени факти, че за целия период от 2004 до 2007 г. включително на територията на ОВМ „Калиакра“ са регистрирани общо 196 инвестиционни проекта. От тях 176 (т.е. 90%) са одобрени или инициирани след присъединяването на страната ни към ЕС на 1.1.2007 г., т.е. в рамките на по-малко от 1 година, докато съдбата на предложената защитена зона „Калиакра“ остава неясна. Двадесет от проектите са свързани с изграждане на ветрогенератори, а останалите са основно са за жилищно и курортно застрояване. Първоначалните анализи сочат, че ветроенергийните проекти заемат 9% от сухоземната територия на ОВМ „Калиакра“ и 17% от обявената в края на годината редуцирана ЗЗ „Калиакра“. През 2007 г. започва и мащабно разрушаване на понтосарматски степни местообитания, поради изграждането на един от одобрените ветропаркове – ВЕП „Калиакра“. Значителна част от основанията са именно одобряването на 3 големи ветропарка на територията на ОВМ „Калиакра“ – ветропаркът „Свети Никола“ на АЕС Геоенерджи, ветропаркът „Калиакра“ на Инос 1/Митсубиши Хеви Индъстри и ветропаркът на Универсум Енерджи / ЕВН Енертраг западно от село Българево.

В март 2008 г. Европейската комисия изпраща първо предупредително писмо по случая „Калиакра“ с което инициира наказателна процедура 4260/2008 срещу България за неспазване на законодателството на ЕС поради горните причини. В отговор на откритата наказателна процедура през 2008 г. е направена подробна инвентаризация на всички проекти на територията на ОВМ и на ЗЗ „Калиакра“. Подробният анализ разкрива нови факти. Само до април 2008 г. включително на територията на ОВМ „Калиакра“ са регистрирани 468 инвестиционни проекта с различен характер, обхващащи обща площ от 2295,83 ха (21,5% от сухоземната територия на ОВМ, предложена за защитена зона). От тях 340 проекта са разположени в защитената зона. От тези проекти 103 са инициирани между 2003 г. и декември 2006 г., а останалите 365 са инициирани след датата на присъединяване към ЕС – между януари 2007 г. и април 2008 г. В следствие реализирането на проекти инициирани преди датата на присъединяване само през първата година от членството в ЕС са унищожени местообитания на 5% от сухоземната територия на защитената зона, като прогнозите са този процент да нарасне на 11% при реализиране на всички 103 проекта, инициирани преди 2007 г. По-голямата част от проектите, инициирани след 2007 г. се намират в одобрената защитена зона, като прогнозите са за загуби на местообитания от 20,7% сухоземната територия на защитената зона.

Междувременно през 2008 г. АЕС Геоенерджи кандидатства за финансова помощ пред Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) за изграждането на ВЕП „Свети Никола“ и въпреки аргументираното отрицателно становище от страна на БДЗП в процедурата по обществени консултации и въпреки отрицателното становище на Главна дирекция по околна среда към Европейската комисия, банката решава да финансира проекта и в края на 2009 г. стартира изграждането на ветропарка. През есента на 2008 г. бе регистриран първият случай на убита от ветрогенератори застрашена птица в района на Калиакра – розов пеликан², а по-късно и сив жерав. Тези птици загинаха при сблъсък с турбините на наскоро пуснатия в експлоатация ВЕП „Калиакра“.

За пръв път развитието на ветроенергийния сектор в страната и въздействието му върху околната среда става обект на по-широк дебат през 2009 г., когато Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) финансира проект на Министерството на икономиката и енергетиката за стратегическо екологично проучване на развитието на ветроенергийния сектор в България. Банката поиска това проучване, за да оптимизира финансирането си за сектора, след като одобри

---

² Данните са публикувани в доклад „Карта със зонироване на територията на България по отношение на възможностите за строителство на ветрогенератори. Карта на чувствителните зони за птици. (Карта на зоните с риск за птиците от изграждане на ветрогенератори), публикуван на интернет страницата на МОСВ през 2013 г.

финансиране за един от големите ветропаркове в ОВМ „Калиакра” - ветропарк „Свети Никола”, обект на наказателна процедура, и предизвика негативната реакция на Европейската комисия. Стратегическото екологично проучване за пръв път изнесе фрапиращи факти по отношение на ветроенергийния сектор: по данни на РИОСВ към края на 2009 г. в страната са одобрени общо 2840 ветрогенератора, 83% от които без ОВОС, а още 1683 турбини са в процедура на одобряване; тази информация не може да бъде засечена и сравнена с информацията, поддържана от електроразпределителните дружества за инсталирани мощности и за мощности с договори за присъединяване, тъй като дружествата не поддържат информация за местоположението на мощностите; почти всички одобрени и планирани ветрогенератори попадат в райони с висок риск за биологичното разнообразие, като около $\frac{3}{4}$ от турбините се намират в Добруджа. Ветроенергийният сектор настояваше, че изнесените данни не са реални и че повечето инвестиционни предложения са фантомни и никога няма да се реализират. Наред със значителните рискове за птиците и компрометираните процедури по ОВОС (разрешения без ОВОС или с много некачествени ОВОС) се поставиха въпросите какви са реалните мащаби на развитие на ветроенергийния сектор, има ли инвеститори-фантоми, има ли реално достъп до публичната информация, защо и как се разрешават рискови проекти, които по същество са в разрез с националното и европейското законодателство, макар на хартия процедурите да са преминали законосъобразно, какви са мащабите на раздробяване на проекти и има ли умисъл в установените порочни практики?

През 2010 г. стартира процедура по стратегическа екологична оценка на Националния план за действие за развитие на възобновяемите енергийни източници 2010 – 2020. Това бе първата стъпка, която правителството предприе за изпълнение на препоръка 130(2007) на Бернската конвенция. Екологичната оценка бе готова и предоставена на публичен достъп през есента на 2010 г. Според оценката са изнесени нови данни за 5802 ветрогенератора, от които 2898 са вече одобрени, а 2904 са в процедура на одобрение. На база на подробна аргументация са предложени строги мерки за смекчаване на негативните въздействия от развитието на ветроенергийния сектор върху биоразнообразието. Мерките включиха и забрана за одобряване на нови ветропаркове в силно уязвими за птиците райони – Добруджа, района на град Бургас, Източни Родопи, в защитените зони за птици от Натура 2000 и на определено разстояние от тях. Също през есента на 2010 г. правителството се опита да изпълни още едно от изискванията на Бернската конвенция и да наложи мораториум върху одобряването на нови ветропаркове. Ветроенергийният сектор приложи всичките си механизми на лобиране, за да опонира на екологичната оценка (както по отношение на изнесените данни, така и по отношение на мерките) и на предложението за мораториум. Народното събрание отхвърли предложението за мораториум, но докато този въпрос се реши, може би под заплахата от налагане на мораториума, инвеститорите внесоха уведомления за пълния мащаб на техните проекти за ветроенергийни паркове. Така практиката на разделяне на проектите на части прекъсна и стана ясно какви са реалните мащаби на инвеститорския интерес във ветроенергийния сектор в България. Опозицията на инвеститорите срещу екологичната оценка удължи дебатите с близо две години преди оценката да бъде одобрена и да влезе в сила. Междувременно през есента на 2010 г. бе регистрирана още една жертва на ветрогенераторите в района на Калиакра – белоглав лешояд, като този път ветрогенераторът - убиец е от ветропарка „Свети Никола”, пуснат в експлоатация само няколко месеца по-рано.

Във връзка с наказателната процедура 4260/2008 през в началото на 2010 г. е изготвена справка до ЕК за инвестиционните проекти, попадащи на територията на ТИО "Комплекс Калиакра" (BG0000573) и нови инвестиционни предложения в СЗЗ „Калиакра” (BG0002051), актуална към декември 2009 г. В тази справка са описани актуалните към въпросната дата проекти с техните инвеститори и

установените връзки между различните проекти и инвеститори. През 2010 г. обхватът на наказателната процедура бе разширен, обхващайки не само ОВМ и ЗЗ „Калиакра“, но и ТИО „Комплекс Калиакра“. По този начин индиректно в обхвата на наказателната процедура се включва и ЗЗ „Белите скали“.

С индивидуална заповед ЗЗ „Калиакра“ бе обявена едва през лятото на 2009 г., а цялата територия на ОВМ „Калиакра“ бе включена в защитената зона едва през есента на 2013 г., когато Европейската комисия обяви, че внася наказателната процедура в Европейския съд. С обявяване на защитената зона бяха спрени процедурите по одобряване на два мащабни застрашаващи птиците и местообитанията проекти – изграждане на нов ветроенергиен парк в съседство с ВЕП Калиакра и изграждането на фотоволтаична централа на мястото на понтосарматски степи (все пак по-късно там бяха реализирани проекти за създаване на овощни градини – виж по-долу). Междувременно, през юни 2012 г. Европейската комисия изпрати на правителството на Република България последно предупреждение по случая „Калиакра“, като постави срок от 3 месеца да бъдат коригирани действията, нарушаващи законодателството на ЕС, включително демонтиране на рисковите ветропаркове от територията на ОВМ „Калиакра“. Тази стъпка от страна на Комисията, подтикна правителството да предприеме няколко конкретни действия за справяне с проблема:

- На първо място правителството обяви, че ще изпълни изискванията на Комисията без да се налага демонтиране на ветрогенератори и няма да се допуска одобряване на ветрогенератори без ОВОС.
- Стратегическата екологична оценка влезе в сила в началото на август 2012 г. Тя постави мораториум за нови проекти за ветрогенератори в някои райони в страната, включително географската област Добруджа, но за година и половина от края на 2010 г. до август 2012 г., бяха инициирани много нови процедури за одобряване на ветропаркове, особено в Добруджа, които не попадат под въпросната забрана.
- Приети бяха законови промени в Закона за опазване на околната среда и наредбата към него, които позволяват решенията за одобряване на проекти без ОВОС или Екологична оценка също да имат срок на валидност, както решенията по ОВОС/ЕО, ако не стартира реализацията им в рамките на 5 години. След промяната всички вече взети решения, с които се преценява да не се извършва ОВОС/ЕО следва да преминат през процедура по проверка и да се обявят за невалидни онези, които не са стартирали в петгодишен период от одобрението им. Самата процедура изисква проверка и констатиране на факта дали изграждането на инвестиционното предложение е започнало или не. С тази стъпка правителството очаква да разреши проблема с множеството одобрени проекти, които не са реализирани и се класифицират от инвеститорите като „проекти-фантоми“.
- Също през лятото на 2012 г. бяха одобрени промени в Закона за възобновяемите енергийни източници, които поставиха по-строги изисквания за ветроенергийните проекти и по-ясни рамки за планиране и регулиране на развитието на ветроенергийния сектор.

Очакваше се тези мерки да поставят развитието на ветроенергийния сектор в разумни норми, да отстранят натрупалите се с годините проблеми и да се прекратят наказателните процедури стартирани от Бернската конвенция и Европейската комисия. Но развитието на сектора продължи. През 2012 и 2013 г. правителството отчиташе пред Бернската конвенция явен напредък по отношение на отменени решения, но справка с публичната информация посочваше други данни и изводи. МОСВ със свои решения се опита да спре два от най-големите ветропаркове в Добруджа, но

от последвалите съдебни дела едното приключи в полза на инвеститора, а по второто продължава да тече съдебна процедура. В резултат от пълния анализ на фактическата обстановка, направен през 2014 г. бе установено, че на практика няма нито една препоръка на Бернската конвенция, от 10-те, посочени в Препоръка 130 (2007), която да е изпълнена изцяло и/или навременно. Част от препоръките са изпълнени почти изцяло, но с голямо закъснение, което обезсмисля заложения в тях ефект. Това са препоръките, свързани със стратегически решения, законодателни промени, които по принцип подпомагат регулирането на развитието на сектора. Въпреки това по отношение качеството на ОВОС все още голяма част от препоръките не са реално приложени. Препоръките, свързани с конкретни действия в района на Приморска Добруджа (за преразглеждане на решения, демонтиране на ветрогенератори, преместване на алтернативни територии), не са изпълнени. Като цяло там, където Правителството наистина полага усилия да се справи с проблема, то постига напредък. Но са необходими още и систематизирани усилия, за да бъде препоръката напълно изпълнена и тя да има положителен ефект върху опазването на биоразнообразието при развитието на ветроенергийния сектор.

Очакваше се тези мерки да поставят и развитието на останалите сектори в разумни норми, да отстранят натрупалите се с годините проблеми и да се прекратят наказателните процедури стартирани от Европейската комисия. Но регионалното развитие в района на Приморска Добруджа продължава без досега да е направен реален анализ на ефективността на предприетите мерки и доколко изискванията, поставени в рамките на наказателните процедури, са на практика изпълнени. Стартиралото през 2007 г. разработване на общия устройствен план на община Шабла продължава и до днес. През 2009 г. вариант на ОУП бе представен за обществени консултации в хода на процедурата по екологична оценка, но след това планът е бил променен, а разработването му – стартирало отначало. В рамките на проекта „Сигурни зимовища за червеногушата гъска“ БДЗП нееднократно се интересува за напредъка последния разработен проект на ОУП на община Шабла и екологичната оценка към него. По информация от МОСВ, планът и екологичната оценка към него са върнати за доработване на етап оценка на качеството на доклада, поради значителни несъответствия в самия разработен ОУП. Въпреки, че община Шабла изрази готовност да предостави на БДЗП проекта за план, тя не го направи, нито до края на 2014 г. внесе актуализирана версия на ОУП в МОСВ, за да може да бъде завършена започната процедура за изготвяне на нов ОУП. Така общината негласно заяви, че предпочита да прилага старата практика на частично изменение на ОУП за всеки отделен проект, без да се прави реална оценка на ефектите в екологично и социално-икономическо отношение. Община Каварна прилага същия поход от 2004 г. и едва в края на 2013 г. МРРБ откри процедура за изготвяне на нов ОУП на общината. Напредък по тази процедура към 2014 г. също няма, но инвестиционен интерес, свързан с въздействие върху околната среда и върху Натура 2000 продължава да има в Приморска Добруджа.

На 15 октомври 2013 г., само 2 седмици след изявлението на Министър Михайлова, че заради наказателна процедура за защитена зона „Калиакра“ България ще бъде изправена пред Европейския съд на справедливостта, екип на БДЗП документира мащабно унищожаване на степни местообитания и земеделски земи в защитена зона „Калиакра“. Над 200 декара са изорани с тежки машини и на места е премахнат напълно почвения слой. Това са случва в едни от последните запазени степи в България, с които в миналото е била покрита Добруджа. Районът все още привлича много туристи, особено на пролет, когато степта се покрива с цветя. От гледна точка на Европейското законодателство е унищожено приоритетно и строго защитено местообитание „Понто-сарматски степи“, което е вече силно засегнато заради изградени ветропаркове и голф игрища. То, както и околните земеделски земи са гнездови територии на приоритетни за опазване видове като

дебелоклюна чучулига, полска бърбица, черночела сврачка, както и ловни територии за вечерната ветрушка, белоопашатия мишелов и бухала – всички обект на опазване в защитената зона. Проектите за създаване на овощни градини североизточно от село Българево са на практика един проект на няколко свързани помежду си фирми, в чието управление участва Александър Драмалийски. Тези фирми първоначално са имали отделни малки проекти за жилищно строителство на същата територия. В последствие са внесли в РИОСВ Варна един голям проект за фотоволтаичен парк, който е подложен на екологична оценка и спрян със заповедта за обявяване на ЗЗ „Калиакра“. На мястото а този проект инвеститорът създаде овощна градина със средства на ЕС и в противоречие на предмета и целите на опазване на защитената зона. По случая бяха внесени два сигнала в МОСВ и бе информирана Европейската комисия. МОСВ не е предприело конкретни действия. Не е известно дали Европейският съюз ще разглежда този казус като част от дело С-141/14. Този случай е пример за целенасочено унищожаване на местообитания – понтосарматски степи и обработваеми земеделски земи в Натура 2000. На тази територия има инвестиционен интерес още от края на 2007 г., като през годините интересите са променяни – от ваканционен комплекс с голф, през жилищно и ваканционно строителство, фотоволтаичен парк и овощни градини. Имотите са раздробявани на части, променяно е предназначението на земите и са подавани отделни инвестиционни предложения с най-вероятната цел да се избегне една обща оценка, която би показала реалните мащаби на въздействие върху природата в защитената зона. През годините не е било важно да се осъществи определен тип инвестиция, а на всяка цена да се усвоят земите и да загубят стойността си като местообитания на видовете, предмет на опазване в Натура 2000. Има значение да се отбележи, че г-н Драмалийски е и в управлението на голф игрището „Тракийски скали“ в ЗЗ „Белите скали“, който проект също е обект на наказателната и съдебна процедура.

Европейският съд откри съдебна процедура срещу България през май 2014 г. по дело с №С-141/14. Изслушването по делото се състоя през май 2015 г., а произнасянето на съда се очаква до края на 2015 г. Факт е, че до момента на слушането по делото в съда, България не предприе исканите от Европейската комисия стъпки да премахне допуснатите нарушения, свързани с одобрени или реализирани проекти, макар през 2013 г. да обяви цялата територия на ОВМ като защитена зона.

При сравнение на хронологията в развитието на инвестиционния интерес в ЗЗ „Калиакра“ (сега съвпадаща изцяло с ОВМ „Калиакра“), който е обект на анализи от 2006 г. насам, се установява, че на практика броят на инвестиционните проекти не е намалял, въпреки обявяването на защитената зона и съществуващата наказателна процедура. Както бе отбелязано по-горе само един проект е обявен, че е с изтекла давност. Има само един неodobрен проект и един с прекратена процедура. В сравнение с големия брой проекти в защитената зона, това е незначително количество. Някои от проектите с течение на времето са трансформирани или обединени, поради което чисто технически намалява общия брой. Реализирането на проектите продължава, следователно и въздействията върху птиците и местообитанията продължават да нарастват.

5. Ключови закононарушение и наказателни процедури

- Българско законодателство

1. Допуснато е нарушение на Закона за биологичното разнообразие, като е допуснато унищожаване на редки и застрашени видове и техните местообитания, допуснати са дейности, които противоречат на предмета и целите на опазване в ЗЗ „Калиакра“. Нанесени са значителни щети върху птиците и техните местообитания в следствие на неизпълнение на закономото изискване в ЗБР за приоритетно включване на Орнитологично важните места в националната екологична мрежа – Натура 2000.

Засегнати са над 100 вида птици, като в най-значителна степен са засегнати червеногушата гъска, мигриращите и зимуващи в района водолюбиви и хищни птици (бял щъркел, розов пеликан, белоглав лешояд, сив жерав, обикновен мишелов и др.), както и гнездящите в района птици, предмет на опазване в защитената зона – бухал, дебелоклюна чучулига, турилик, белоопашат мишелов и др. Унищожени или увредени са строго защитени местообитания – Понто-сарматски степи и съпътстващото ги биоразнообразие, които имат локално разпространение и се срещат основно в този район.

2. Нарушени са процедурите по ОВОС, ЕО и Оценка за съвместимост като:

При вземане на решение от страна на компетентния орган да не се извършва ОВОС на даден ветроенергиен проект, се установяват следните пороци:

1. Позволява се да се одобрят големи проекти без ОВОС / ЕО, чрез раздробяването им на части;
2. Процедурата по одобряване не е публична; публично е единствено самото решение по преценка;
3. Избягва се необходимостта инвеститора да провежда предварителни проучвания, свързани с потенциално засегнатите елементи на околната среда;
4. Избягва се публична процедура по ОВОС / ЕО, където е необходимо да бъде разработен доклад по ОВОС, отчитащ аргументирано всички аспекти и степента на очакваните въздействия върху елементите на околната среда, включително биоразнообразието и риска за човешкото здраве; където се разглеждат алтернативи, оценява се кумулативния ефект, посочват се смекчаващи въздействията мерки и се представя план за собствен мониторинг; където се провеждат консултации със заинтересованите страни, както и обществени обсъждания;
5. В решенията по преценка компетентния орган не поставя изисквания към инвеститора по отношение реализирането на инвестиционното предложение, не изисква мониторинг и няма въз основа на какво да се провежда следващ контрол;
6. Избягва се необходимостта инвеститорът да провежда мониторинг на въздействията при работата на ветропарка, както и да прилага смекчаващи мерки (независимо, че може да има голям ветропарк в следствие одобрени множество единични проекти).
7. Издадените решения за преценка, че не е необходим ОВОС, нямат давност, т.е. при желание на инвеститора те могат да се реализират и след 10, 20 или 50 години; това обстоятелство се промени с изменение на ЗООС, където бе посочена давност от 5 години за решенията по преценка, която влиза в сила със задна дата. Процедурата за определяне на изтеклото правно действие на решения не е публична и компетентния орган няма задължение да оповестява, когато дадено решение е изгубило давност. Предоставената по реда на ЗДОИ информация може да е непълна и невярна, т.е. е субективна.

Характерно за всички процедури по ОВОС, независимо дали са били преди или след 2009 г. е, че:

1. Описанието на инвестиционните предложения не включва пълния мащаб на проекта, като не се включва инфраструктурата – обслужващи пътища, сгради, електропреносна инфраструктура за присъединяване към електропреносната мрежа, както и радарна система, ако тя е залегнала като част от смекчаващите мерки (прилага се много рядко);

2. Оповестяването на инвестиционното предложение е твърде недостатъчно. Прилаганата схема за информиране на местното население показва нищожна ефективност, дори при информиране на етапа на обществено обсъждане; инвеститорите разполагат с достатъчно механизми с които на документи да докажат че обществеността е надлежно информирана, а в същото време обществеността въобще да не е запозната със съответния проект.
3. Консултирането със заинтересовани страни – научни институти и НПО не е задължително по закон и по тази причина в болшинството от случаите се избягва и е чисто формално – само с писмо от най-общ характер. Инвеститорите започват да търсят НПО само когато разберат, че решенията по техния проект се обжалват;
4. В докладите по ОВОС / ЕО / ОС масово се документират следните пороци: не се разглеждат алтернативи на инвестиционното предложение, както технологични, така и по местоположение, като се твърди също, че нулевата алтернатива ще е пагубна за бъдещето на територията; не се оценява кумулативния ефект или ако това се прави, то се прави много избирателно с цел да се докаже липсата на такъв; не се прави оценка на действително засегнатите елементи на околната среда, а се подбират такива, за които не се очаква значително въздействие; анализите и оценките не се правят на базата на проучвания на терен, които да гарантират качествена и достатъчно пълна информация за целите на оценката; там където са правени предварителни проучвания, резултатите от тях са пригодявани и интерпретирани по начин, който да позволи положителна оценка; посочените в докладите смекчаващи мерки не кореспондират с реалните очаквани значими въздействия. На практика дори обемисти ДОВОС имат много ниско качество на съдържанието си. Оценката на качеството на докладите по ОВОС е вътрешна (непублична) процедура на компетентния орган преди да пусне доклада на обществено обсъждане; за допускането на доклади по ОВОС с горните пороци отговорност би трябвало да носи РИОСВ Варна. Практиката да се внасят лошокачествени доклади по ОВОС продължава, тъй като компетентния орган ги одобрява при наличието на посочените пороци. След препоръка 130 (2007) на Бернската конвенция бяха направени опити да се подобри качеството на ДОВОС. Въпреки това и въпреки, че в докладите започнаха да присъстват повече анализи, съдържанието им по същество не се промени и посочените по-горе пороци са валидни и за по-късните доклади;
5. Аргументирани становища, внесени по време на процедурата по ОВОС / ЕО / ОС не се отразяват в докладите и не се приемат от РИОСВ, когато се посочват аргументи срещу изграждането на ветропарковете;
6. Когато за дадено инвестиционно предложение има внесени отрицателни становища и има риск то да бъде обжалвано и спряно или забавено, РИОСВ Варна издава решение за предварително изпълнение, чийто срок на обжалване е само 3 дни. Този тип решение позволява реализирането на проекта независимо дали протичат съдебни процедури.

В решенията по преценка необходимостта от ОВОС, издадени от РИОСВ Варна и предоставено публично (публикувани в интернет или предоставени по реда на ЗДОИ), са установени следните слабости / пороци, които са от значение за констатираното стихийно развитие на сектора и са в противоречие с принципите на административното право и процес залегнали в АПК и общите принципи в правото:

1. Много от публикуваните решения нямат дата на постановяване или датата на постановяване не се чете;

2. В решенията се посочват името на фирмата възложител и адреса по седалище, но не се посочва единен идентификационен код (ЕИК). Данните за инвеститора в решението не са достатъчни, за да се идентифицира инвеститора като юридическо лице. Понякога в Търговския регистър се намират фирми със сходни наименования, но не и това, посочено в решението. През последните години не се посочват седалищата на фирмите, а техни адреси за кореспонденция, което противоречи на закона;
  3. В решенията не винаги се описват параметрите на инвестиционното предложение, а когато се описват, се посочват само част от характеристиките. В едни решения се посочват едни характеристики, а в други се посочват други. Не се прилага единен стандарт за изчерпателно описание на характеристиките на инвестиционното предложение за ветрогенератори;
  4. Когато в решението се посочва местоположението на инвестиционното предложение, се посочват номера на имоти. Тези номера се променят и не са публично достъпни. Ако в решението не е посочен номера на имота, от който произхожда цитираният имот, няма как да се разбере дали става въпрос за едно и също местоположение. Когато номерата на имотите се променят няколко пъти в рамките на къс период от време, конкретното местоположение на инвестиционното предложение няма как да бъде установено. Няма практика в решението да се посочват географски координати на ветрогенераторите, така че да става ясно къде се намира проектът, макар че такава информация се изисква от инвеститора при внасяне на инвестиционното предложение в РИОСВ;
  5. Решенията се публикуват на интернет страницата на РИОСВ Варна със задна дата или период от време след постановяването им, като по този начин се съкращава законовия период на обжалване, без това да може да се докаже пред компетентните органи;
  6. Номерирането на издадените решения не е по хронологичен ред. От 2007 г. насам редовно решения с по-малки номера излизат след решения, които имат по-големи номера. Също така съществуват номера в течение на една календарна година, срещу които не са издавани решения. Смисълът на „запазването на номера“ не ни е много ясен, но вероятно е свързан с антидатирането на решения. Това е в противоречие с добрите административни практики, които страната ни като член на Европейския съюз е длъжна да прилага;
  7. Регистърът на решенията, издавани от РИОСВ Варна, не се поддържа и актуализира своевременно. Регистърът на първите уведомления за инвестиционни предложения също не се актуализира своевременно, като актуализацията му закъснява с поне 6 месеца и обезсмисля процедурите за осигуряване на публичност и евентуално становище от страна на заинтересовани страни.
- Европейско законодателство

При отнасянето на казуса „Калиакра“ (наказателна процедура 4260/2008) до Европейския съд, Европейската комисия изтъква следните доводи за нарушение на Европейското законодателство:

Тъй като не е включила изцяло териториите на орнитологично важните места в специалната защитена зона „Калиакра“, Република България не е класифицирала като специална защитена зона най-подходящите по брой и площ територии с оглед опазването на биологичните видове по приложение I от Директива 2009/147/ЕО и на редовно срещащите се мигриращи видове, които не са включени в приложение I, в сухоземната и морската географска зона, в която се прилага Директива

2009/147/ЕО. Следователно, по този начин Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от Директива 2009/147/ЕО.

Като е одобрила проектите „АЕС Гео Енерджи“ ООД, „Уиндтех“ ООД, „Брестиом ООД“, „Дисиб“ ООД, „Еко Енерджи“ ООД и „Лонгман инвестмънт“ ООД на територията на Орнитологично важното място „Калиакра“, която не е класифицирана като специална защитена зона, а е трябвало да бъде класифицирана, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директива 2009/147/ЕО, както е тълкуван от Съда на ЕС по дела С-96/98 и С-374/98.

Като е одобрила проекти на територията на специалната защитена зона „Калиакра“, територията от значение за Общността „Комплекс Калиакра“ и специалната защитена зона „Белите Скали“ („Калиакра уинд пауър“ АД, „ЕВН Енертраг Каварна“ ООД, „ЦИД - Атлас“ ЕООД, „Вертикал - Петков и с-ие“ ООД, Голф игрище и спа курорт „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ ООД), Република България не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директива 92/43/ЕИО, както е тълкувана от Съда на ЕС по дела С-117/03 и С-244/05, тъй като не е взела подходящи мерки за предотвратяване на влошаването на състоянието на естествените местообитания и на местообитанията на биологичните видове, както и обезпокояване на видовете, за които са класифицирани териториите.

Тъй като не е оценен по подходящ начин кумулативния ефект на проектите, одобрени на територията на орнитологично важното място „Калиакра“, която не е класифицирана като специална защитена зона („АЕС Гео Енерджи“ ООД, „Уиндтех“ ООД, „Брестиом ООД“, „Дисиб“ ООД, „Еко Енерджи“ ООД и „Лонгман инвестмънт“ ООД), Република България не е изпълнила задълженията си по член 2, параграф 1, във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 и приложение III, точка 1, буква (б) от Директива 2011/92/ЕС.

Правни основания и главни доводи

Република България не е класифицирала територията на специалната защитена зона „Калиакра“ до границите на орнитологично важното място „Калиакра“, което представлява нарушение на Директивата за птиците.

Като е одобрила редица проекти за икономически дейности в специалната защитена зона „Калиакра“, специалната защитена зона „Белите скали“ и в територията от значение за Общността „Комплекс Калиакра“, Република България е нарушила Директивата за птиците, Директивата за местообитанията и Директивата за ОВОС, тъй като е допуснала унищожаването или същественото влошаване състоянието на приоритетни уникални местообитания и местообитания на видове и безпокойството на видове и не е взела предвид кумулативният ефект на голям брой проекти.

- Международно законодателство

С допускането на описаните по-горе ветроенергийни проекти на миграционния път на птиците Ва Понтика, България нарушава чл.1, ал.2, чл.3, ал.2, чл.2 и чл. 4 на Конвенцията за опазването на европейската дива флора и фауна и природни местообитания (Бернската Конвенция), както и препоръки 117(2005) и 109(2004) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Също така с допуснатите проекти се нарушава Конвенцията за опазване на мигриращите видове диви животни (Бонска конвенция) и свързаното с тази конвенция Афроевразийско споразумение за опазване на водолубивите птици.

6. Гражданска реакция

Срещу реализирането на ветроенергийни проекти в района на ОВМ и защитена зона Калиакра, поради пагубното им въздействие върху птиците, становища са изказали експерти от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Българска академия на науките и Националния природонаучен музей, както и професионални и неправителствени природозащитни организации още през 2005 г. В този период е иницирана и подписка на местните жители от село Българево срещу изграждането на ветроенергийни паркове в тяхното землище, не само заради риска от птиците, но и поради очакваните отрицателни въздействия върху човешкото здраве, както и поради намаляване на възможностите им за развитие на природосъобразен туризъм и земеделие.

На национално ниво са иницирани 13 съдебни дела, както и се внесени множество жалби и сигнали за нарушения на природозащитното законодателство. Успоредно с жалбите на Бернската конвенция и Европейската комисия по случая има внесена и петиция в Европейския парламент.

7. Международната реакция

България е изправено пред Европейския съд, заради допуснатите нарушения на Европейското законодателство, а Бернската Конвенция отвори файл по случая „Калиакра“ и отправи препоръка 130(2007), за изпълнението на която продължава да следи. Още в началото на казуса Секретариата на Бонската конвенция изпрати писма до Министерството на околната среда и водите, изразявайки своята тревога и загриженост и от откриването на файла по случая Калиакра, работи в тясно сътрудничество с Бонската Конвенция, за разрешаване на проблема. Международната неправителствена организация БърдЛайф Интернешънъл подпомага българските НПО при представяне на случая на международно ниво, разяснявайки защитава необходимостта от опазване на територията.

8. Резултати от кампанията до този момент

За разлика от други случаи в България, случаят „Калиакра“ не е обект на широка гражданска кампания за подкрепа, вероятно защото последствията от въздействията върху природата в района не са така пряко и бързо видими, и защото бизнес интересите, свързани с инвестиции в района се ползват с протекции на много високо ниво. Поради множеството законови нарушения всички действия и кампании на неправителствените организации са насочени към законовите процедури и юридическите механизми. Макар, че частично са постигнати добри резултати, преди изчерпване на законовите механизми за решаване на казуса, не могат да се правят крайни заключения.